

Tretton dagar över Atlanten

Berättelse

Land i sikte

Den 4 oktober 1849 gled ett skepp in mot New Yorks hamn. Ombord stod en liten kvinna på 48 år och såg den amerikanska kusten närma sig. Hon hette Fredrika Bremer och var vid det här laget en av Sveriges mest lästa författare, känd långt utanför sitt eget land. Bakom henne låg tretton dagar på ett gungande, oroligt hav. Framför henne låg ett helt nytt land – ett land hon hade läst om, drömt om och nu äntligen skulle få se med egna ögon.

Det fanns något häpnadsväckande i själva bilden. En medelålders kvinna hade rest ensam, utan man och utan familj, tvärs över Atlanten. Vid den här tiden var det nästan otänkbart. Resor av det slaget ansågs både opassande och farliga för en kvinna. Men Fredrika nöjde sig inte med att förstå världen genom böcker. Hon ville se den unga amerikanska demokratin med egna ögon, möta människorna och förstå hur de levde, hur de styrde sitt samhälle och hur de behandlade varandra. Nyfikenheten vägde tyngre än rädslan.

En stad i ständig rörelse

I New York tog hon in på Astor House, ett av stadens största och mest berömda hotell, beläget vid Broadway. Det var ett gott ställe att börja sin amerikanska resa på, men det första som mötte henne var en kraftig kontrast mot det stillsamma Sverige hon kom ifrån.

När Fredrika tittade ut genom fönstret blev hon nästan överväldigad. Broadway var en enda ström av liv: tusentals människor, hästar och vagnar i en oavbruten rörelse. Hon såg vackra hus som höll på att resas och eleganta butiker, men i samma blick också smuts, byggrester och oväsen. Det var prakt och kaos om vartannat. Gatan var så hektisk att hon, med en gnista humor, konstaterade att när hon skulle korsa den tänkte hon bara på en enda sak: att hinna över till andra sidan vid liv.

Mitt i allt detta fanns ändå en tillflykt. Alldeles bredvid hotellet låg en liten park med en fontän. Den gröna, lugna platsen kändes, med Fredrikas egna ord, "som en oas i den oroliga öknen". Där kunde hon dra ett djupt andetag, vila ögonen och samla tankarna innan storstaden åter drog in henne i sitt myller. Kontrasten mellan den larmande gatan och den stilla parken fångar något av hela hennes Amerikaupplevelse: ett land av stora motsättningar, på en och samma gång lockande och skrämmande.

Det första mötet

Redan första dagen fick Fredrika besök. En ung man med mörka ögon kom till hotellet för att hälsa henne välkommen och hjälpa henne till rätta i det främmande landet. Fredrika hade föreställt sig en äldre, allvarlig herre, men i stället mötte hon en vänlig och nästan poetisk ung person. Det lilla mötet blev som ett gott förebud: Amerika tog emot henne med öppna armar.

Hon skulle snart upptäcka att hennes rykte hade rest före henne. Hennes romaner var redan översatta och lästa i USA, och dörrar öppnades överallt. Berömda författare, politiker och vanliga familjer ville träffa den svenska författarinnan som hade vågat resa så långt på egen hand.

Början på en lång resa

Den där första dagen i New York var bara inledningen. Under de följande två åren reste Fredrika genom 27 amerikanska delstater. Hon besökte skolor och fängelser, studerade hur fattiga och sjuka togs om hand, träffade kända tänkare och såg slaveriet på nära håll i söderns delstater. Hon beundrade mycket i den unga demokratin, men hon blundade inte för dess djupa orättvisor.

Hela tiden skrev hon. I långa, levande brev till sin syster i Sverige berättade hon om allt hon såg och kände. De breven blev senare en tjock bok om hemmen i den nya världen – en skildring som många européer läste just för att få en ärlig och personlig bild av Amerika, sedd genom en skarp och fördomsfri blick.

Allt detta började alltså den där höstdagen 1849, med en trött men nyfiken kvinna vid ett hotellfönster mot Broadway. Hon hade lämnat ett tryggt liv och en bekväm ställning för att kasta sig in i det okända. Och just det säger något viktigt om Fredrika Bremer: hon var aldrig nöjd med att betrakta livet från avstånd. Hon ville mitt in i det, se det själv och förstå det – även om det betydde tretton dagar på ett stormigt hav och en ensam ankomst till en stad i ständig rörelse.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
ett skepp	en stor båt
en hamn	platsen där båtar lägger till
en kust	gränsen mellan land och hav
häpnadsväckande	mycket förvånande
otänkbar	något man knappt kan föreställa sig
opassande	som inte anses passande eller lämpligt
en demokrati	ett land där folket är med och bestämmer
en kontrast	en tydlig skillnad mellan två saker
överväldigad	full av starka intryck; nästan för mycket
prakt	något mycket vackert och påkostat
en tillflykt	en plats dit man kan gå för att få ro
en oas	en grön, lugn plats i en öken
ett myller	en stor mängd människor som rör sig om varandra
en motsättning	när två saker går emot varandra
ett förebud	ett tecken på något som ska komma
en delstat	en del av ett land, till exempel i USA

ORD	FÖRKLARING
slaveri	när människor ägs och tvingas arbeta utan lön
fördomsfri	utan färdiga, orättvisa åsikter om andra

Läsförståelsefrågor

1. Vad är textens huvudfokus?
 1. Hela Fredrika Bremers liv från barndom till död.
 2. Fredrikas ankomst och första dag i Amerika år 1849.
 3. Hur Fredrikas böcker skrevs och trycktes i Sverige.
2. Varför var Fredrikas resa så ovanlig för sin tid?
 1. Hon var den första svensken som någonsin lämnat landet.
 2. En kvinna reste ensam över Atlanten, utan man eller familj.
 3. Hon reste utan att betala för biljetten.
3. Hur upplevde Fredrika gatan Broadway?
 1. Som lugn, tom och tråkig.
 2. Som full av liv, men också av smuts, oväsen och kaos.
 3. Som en liten, tyst bygata.
4. Vad gjorde Fredrika under sina två år i USA?
 1. Hon bodde mest kvar på hotellet i New York.
 2. Hon reste genom 27 delstater och studerade samhället.
 3. Hon arbetade som lärare i en skola.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Fredrika bodde på hotellet Astor House vid Broadway.
 2. Mannen som hälsade på henne var en äldre, allvarlig herre.
 3. Fredrikas böcker var redan kända i USA innan hon kom dit.
 4. Fredrika skrev brev hem till sin syster under resan.
6. Förklara med egna ord varför parken kändes som "en oas i den oroliga öknen" för Fredrika.
7. Texten säger att "nyfikenheten vägde tyngre än rädslan". Vad betyder det, och vad visar det om Fredrika?
8. Varför kallas det unga mötet med mannen ett "gott förebud"?
9. Texten beskriver Amerika som "ett land av stora motsättningar, på en och samma gång lockande och skrämmande". Ge två exempel ur texten som visar denna dubbelhet.
10. Varför tror du att européer gärna läste Fredrikas bok om Amerika?
11. Vad vill texten att läsaren ska förstå om vilken sorts människa Fredrika Bremer var? Motivera ditt svar. (öppen fråga)

Diskussionsfrågor

- Fredrika lämnade ett tryggt liv för att resa ut i det okända. När i livet är det värt att lämna tryggheten för något nytt och osäkert?
- Hon ville förstå ett land genom att se det själv, inte bara läsa om det. Vad kan man lära sig av att resa och möta nya kulturer som man inte kan läsa sig till?
- Texten visar en stad full av motsättningar – prakt och kaos sida vid sida. Känner du igen den känslan från någon stad eller plats du varit på? Berätta.
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv en gång då du kom till ett nytt land eller en ny stad. Vad såg och hörde du, vad kändes svårt, och vad gjorde dig nyfiken?